

Утвенко Вікторія Віталіївна,
курсант 3-го курсу ННІ права та підготовки
фахівців для підрозділів Національної
поліції України Дніпропетровського
державного університету внутрішніх справ
Науковий керівник:

Плетенець Віктор Миколайович,
професор кафедри криміналістики та
домедичної підготовки ніпропетровського
державного університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ СЛІДЧОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Відповідно до Указу Президента України № 64/2022 від 24.02.2022 «Про введення воєнного стану в Україні», його було запроваджено на всій території України, у зв'язку з повномасштабним вторгненням [1]. Тож, кожен день фіксуються кримінальні правопорушення, що вчиняються як громадянами країни, так і безпосередньо окупантами. Розслідування скоєних незаконних діянь, потребує швидкого реагування та всебічного проведення усіх відповідних процесуальних дій, в тому числі слідчого експерименту.

Збройна агресія рф проти України обумовила зміни до чинного законодавства, які адаптують його до потреб пов'язаних з ризиками, суперечливими ситуаціями під час воєнного стану. Отже, саме тому законодавець вніс зміни до Розділу IX-1 "Особливий режим досудового розслідування, судового розгляду в умовах воєнного стану" Кримінального процесуального кодексу України, які мають на меті забезпечення врегулювання відповідних питань пов'язаних з проведенням слідчих розшукових дій [2].

Відповідно до вищезазначених змін, під час проведення слідчого експерименту дозволяється залучення захисника в дистанційній формі, якщо його явка неможлива. До того ж у зв'язку зі введенням в Україні комендантської години, проведення відповідної слідчої (розшукової) дії неможливе у час коли вона діє в певній області або територіальній громаді. Водночас можуть формуватись умови, коли затримка в їх проведенні може призвести до втечі підозрюваного або до втрати слідів кримінального правопорушення.

Однією із складових умов слідчого експерименту є його проведення в умовах, максимально наближених до тих, в яких подія мала місце в минулому[3]. Проте, через війну практика зіткнулася з проблемою відтворення, дослідження та аналізу місця події,

пов'язаною з неможливістю доступу до нього або сильного його пошкодження.

У своєму дослідженні Н. Рогатинська вказує на необхідність проведення слідчого експерименту тоді, коли можуть з'явитися сумніви або вже з'явилися в можливості існування фактів у певному вигляді, що мають важливе значення для розслідування справи. Вчена наголошує на доцільності проведення такої процесуальної дії для можливості перевірки фактів дослідним шляхом. При цьому, проведення слідчого експерименту можливо лише за умови, що життю та здоров'ю учасників й інших осіб нічого не загрожує [4, с. 150].

Чинний КПК України містить таке положення, як заборона проведення слідчого експерименту у разі існування загрози безпеці учасників (ч. 4 ст. 240 КПК). З урахуванням особливого режиму досудового розслідування під час дії воєнного стану ця норма набуває вагомого значення. Разом з тим, це повинно супроводжуватися безперервною відеофіксацією. Такий спосіб дозволить уникнути питань достовірності інформації про вчинене протиправне діяння.

Важливо зазначити, що слідчий експеримент за необхідності може проводитись за участю спеціаліста. Під час його проведення допустиме фотографування, відео- і звуко запис, розробляти плани та схеми, графічні зображення, зліпки та відбитки, що додаються до протоколу. Участь спеціаліста не є обов'язковою, але в деяких випадках її слід визначати, як необхідну для ефективності проведення слідчої (розшукової) дії.

Отримання потрібної кількості інформації про обставини насильства сексуального характеру в умовах воєнного стану досить часто обумовлює необхідність надання допомоги їх жертвам та/або свідкам [5, с.230]. При цьому зазначене може вимагати значних зусиль фахівців відповідного профілю. Водночас перелік спеціалістів визначається у кожному конкретному випадку проведення слідчої (розшукової) дії.

Підсумовуючи викладене слід зазначити, що проведення слідчого експерименту, як слідчої (розшукової) дії, спрямованої на виявлення і фіксацію інформації під час воєнного стану, може бути ускладнено або унеможливлено. У першу чергу це аргументується загрозою безпеки учасників процесу, пов'язаної із бойовими діями на території країни. Водночас зазначене має враховуватись під час організації й проведення слідчих розшукових дій, серед яких слідчий експеримент має посідати вагомий місце.

Список використаних джерел

1. Указ Президента України 64/2022 від 24 лютого 2022 року
URL: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397>

2. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.

3. Криміналістика : підруч. для студ. вищ. навч. закл. – 2-е вид, перероб. і доп. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ; Ліра ЛТД, 2017. 480 с.

4. Рогатинська Н. Деякі особливості проведення слідчого експерименту у кримінальному провадженні. *Актуальні проблеми правознавства*. 2016. Випуск 2.

5. Плетенець В.М. Сексуальне насильство в умовах воєнного стану в Україні: становище й шляхи підвищення ефективності його виявлення *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка*, 2022. № 2(98).

Фаринник Василь Іванович,
доктор юридичних наук, доцент,
старший науковий співробітник
Науково-дослідного інституту публічного
права

ПОНЯТТЯ ОБҐРУНТОВАНОЇ ПІДОЗРИ ТА ДОВЕДЕННЯ ЇЇ НАЯВНОСТІ

Застосування ряду процесуальних дій (у тому числі тих, які передбачають отримання дозволу) не допускається, якщо слідчий, прокурор не доведе, що існує обґрунтована підозра щодо вчинення кримінального правопорушення такого ступеня тяжкості, що може бути підставою для застосування наприклад заходів забезпечення кримінального провадження. Але поняття обґрунтованої підозри та умови використання її наявності як підстави не зазначено у національному законодавстві. Тому з огляду на зазначене та зважаючи на положення, закріплені у ст. 17 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини», суд наголошує на необхідності врахування позиції ЄСПЛ під час вирішення питання щодо наявності обґрунтованої підозри – у контексті прийняття рішень судами. Варто відмітити, що оскільки поняття «обґрунтована підозра» не визначене в національному законодавстві та, виходячи з положень частини п'ятої ст. 9 Кримінального процесуального кодексу України, суди беруть до уваги позицію ЄСПЛ і відповідно посилаються на визначення обґрунтованої підозри відображеної у його рішеннях: «обґрунтована підозра» означає, що існують факти або інформація, які можуть переконати об'єктивного спостерігача в тому, що особа, про яку йдеться, могла вчинити правопорушення, те, що вимога розумної підозри передбачає наявність доказів, які об'єктивно пов'язують підозрюваного з певним